

Avdelning
Analysavdelningen
Handläggare
Julia Elenäs
08-563 085 23
julia.elenas@uka.se

Datum/ löpnummer 2018-03-13 / 3

Universitetskanslersämbetets statistiska analyser är en av formerna för att löpande redovisa utvecklingen inom utbildningen på grundnivå och avancerad nivå samt på forskarnivå. Analyserna innefattar även utvecklingen inom personalområdet och högskolans ekonomi.

Nybörjare och examinerade på lärarutbildning: Var fjärde nybörjare på ämneslärarutbildningen är en KPU-student

Nästan var fjärde nybörjare på program mot ämneslärarexamen läsåret 2016/17 påbörjade en kompletterande pedagogisk utbildning (KPU). Uppskattningsvis tar cirka 65 procent av KPU-studenterna en ämneslärarexamen inom fem år och de vanligaste ämnena i examen är de naturvetenskapliga samt matematik och teknik. I denna statistiska analys redovisar UKÄ för första gången uppgifter om KPU från nybörjare till examen. Analysen innehåller också de senaste uppgifterna om nybörjare och examinerade från hela lärarutbildningen som bland annat visar att ökningen av antalet nybörjare på lärarutbildning avtog läsåret 2016/17.

Sverige står idag inför en tilltagande brist på behöriga lärare och för att hantera lärarbristen har regeringen bland annat satsat på fler vägar in i läraryrket. I propositionen Bäst i klassen – en ny lärarutbildning (prop. 2009/10:89) föreslogs KPU som en sådan väg och bedömningen var att en sådan utbildningsform är angelägen för lärarförsörjningen men också för att bereda plats för personer med olika erfarenheter och för att tillgodose behovet av lärare i mindre och ovanliga ämnen. Därefter har regeringen satsat på KPU genom att bygga ut antalet utbildningsplatser (se t.ex. prop. 2014/15:1, prop. 2015/16:1 och prop. 2016/17:1) men också genom att satsa på olika former av särskild KPU (se t.ex. prop. 2013/14:1, prop. 2016/17:1 och prop. 2017/18:1).

Tidigare förekom oreglerade former av kompletterande pedagogiska utbildningar men i samband med lärarutbildningsreformen 2011 kom KPU att regleras i förordningen (2011:686) om kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen. KPU omfattar 90 hp och förutsätter att studenten har läst ämnesstudierna sedan tidigare. Via KPU kompletterar sedan studenten med den utbildningsvetenskapliga kärnan och verksamhetsförlagd utbildning.

Antalet studenter som påbörjar en KPU har ökat mycket sedan införandet 2011 och läsåret 2016/17 var nära en fjärdedel av alla nybörjare på program mot ämneslärarexamen nybörjare på just en KPU. Att KPU-studenterna har kommit att utgöra en betydande del av studenterna på ämneslärarutbildningen samtidigt som man från regeringens håll har satsat på KPU på olika sätt gör det angeläget att kunna följa KPU-studenterna statistiskt. UKÄ har tidigare också konstaterat att KPU-studenterna verkar ha högre genomströmning enligt den studie om avhopp som UKÄ gjorde 2016 (Avhopp från lärarutbildningen, Statistisk analys 2016/6).

UKÄ har inte kunnat identifiera KPU-studenterna i examensstatistiken tidigare och denna analys blir därmed den första där det är möjligt att belysa KPU från det att studierna påbörjas tills det studenter tar examen. Syftet med analysen är således att beskriva omfattningen av den kompletterande pedagogiska utbildningen i termer av nybörjare och examina.

Datum
2018-03-13Reg.nr
111-5-18

Analysen inleds med en kort beskrivning av KPU samt olika kända former av så kallad särskild KPU. Sedan beskrivs kort hur KPU-studenterna har identifierats i statistiken. Därefter redovisas resultatet, som innehåller uppgifter om nybörjare och examinerade på KPU. I den mån det är möjligt jämförs då KPU med den reguljära ämneslärarutbildningen. För att sätta statistiken i sitt sammanhang redovisas sedan de senaste statistiska uppgifterna om hela lärarutbildningen, det vill säga förskollärarexamen, grundlärarexamen, ämneslärarexamen, yrkeslärarexamen samt den tidigare sammanhållna lärarexamen. Analysen avslutas med en reflektion och sammanfattning av resultatet.

Om kompletterade pedagogisk utbildning

Kompletterande pedagogisk utbildning regleras i en särskild förordning (2011:686) men kräver inget särskilt examenstillstånd utöver tillstånd att utfärda ämneslärarexamen. Det innebär att KPU kan ges vid samtliga 27 lärosäten som har examenstillstånd för ämneslärarexamen med inriktning mot gymnasieskolan och/eller grundskolans årskurs 7–9.

Enligt förordningen om kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen gäller att särskild behörighet till KPU som leder till ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7–9 har den som har ämneskunskaper i ett undervisningsämne i grundskolans årskurs 7–9 motsvarande 90 hp. För ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan gäller motsvarande 120 hp. Undervisningsämnet får inte vara ett yrkesämne men i övrigt får högskolan bestämma vilket ämne som avses.

En förutsättning för att vara behörig till KPU är alltså att ämnesstudierna är avklarade sedan tidigare. KPU omfattar sedan studier om 90 hp som ska avse utbildningsvetenskaplig kärna och verksamhetsförlagd utbildning, förlagd inom relevant verksamhet och ämne.

KPU ska inte förväxlas med Vidareutbildning av obehöriga lärare (VAL) och Utländska lärares vidareutbildning (ULV). VAL riktar sig istället till personer som arbetar som lärare men som inte har någon examen och därmed inte är behöriga lärare. ULV är en kompletterande utbildning för personer med utländsk lärar- eller förskollärarexamen.

Särskild kompletterande pedagogisk utbildning

Samtidigt som varje lärosäte med examenstillstånd har möjlighet att starta en KPU har regeringen också satsat på olika slags särskild KPU och försöksverksamheter. En sådan satsning är KPU för forskarutbildade (KPUFU) som genomförs vid Karlstads universitet, Umeå universitet samt Stockholms universitet tillsammans med Kungl. Tekniska högskolan. Andra typer av satsningar är Alternativ KPU (inom projektet Brobyggaren) vid Göteborgs universitet, Ämnesdidaktisk KPU vid Högskolan i Halmstad samt Verksamhetsintegrerat ämneslärarprogram (VÄP) som är en KPU som genomförs samtidigt som studenterna ingår i Teach for Sweden's ledarskapsprogram. Denna ges vid Högskolan i Halmstad, Karlstads universitet och Luleå tekniska universitet.

Datum
2018-03-13

Reg.nr
111-5-18

Gemensamt för dessa utbildningar är att de huvudsakligen avser KPU för undervisningsämnen inom det naturvetenskapliga området samt matematik och i vissa fall teknik. Alternativ KPU och KPUFU ges med förhöjd studietakt där studierna genomförs på 1 år istället för 1,5 år som är den nominella studietiden. VÄP ges istället på halvfart då studenterna samtidigt som de läser en KPU jobbar 80 procent i en skola.

På uppdrag av regeringen har UKÄ tidigare utvärderat Ämnesdidaktisk KPU, Alternativ KPU och VÄP. Utvärderingen rapporterades till regeringen i mars 2017 (Utvärdering av tre kompletterande pedagogiska utbildningar, Rapport 2017:7). UKÄ har också ett uppdrag att utvärdera KPUFU. Detta uppdrag ska redovisas våren 2020. I denna analys redovisas studenter på dessa former av särskild KPU tillsammans med samtliga KPU-studenter.

Att identifiera KPU-studenter i statistiken

UKÄ hämtar huvudsakligen sin statistik från Statistiska centralbyråns (SCB) universitets- och högskoleregister. Utifrån registeruppgifterna har UKÄ tillsammans med SCB identifierat KPU-studenter som studenter som hade sin första registrering på lärarutbildning på ett program som omfattar 90 hp och leder till ämneslärarexamen.

Tidigare har UKÄ bara kunnat urskilja dessa studenter i uppgifterna om nybörjare och registrerade. Nytt i denna analys är att KPU-studenterna har identifierats även i examensuppgifterna, vilket gör det möjligt att analysera exempelvis vilka och hur många ämnen som ingår i examen. Examinerade KPU-studenter är alltså studenter som uppfyller båda kriterierna ovan och som har tagit en ämneslärarexamen.

I denna analys används *reguljär ämneslärarutbildning* som ett samlingsbegrepp för program som leder till ämneslärarexamen och omfattar mellan 270 och 330 hp. Det rör sig alltså om program som inte är KPU.

Det finns även andra vägar till en ämneslärarexamen, exempelvis VAL. Dessa räknas varken som KPU eller reguljär ämneslärarutbildning och benämns ”annan ingång” i de enstaka fall som de ingår i analysen.

Datum
2018-03-13

Reg.nr
111-5-18

Statistik om studerande och examinerade på KPU

Analysen övergår nu till att redovisa statistiska uppgifter om studenter på KPU. Avsnittet inleds med uppgifter om nybörjare och går sedan vidare till examinerade och examensämnen. Därefter redovisas uppskattningar om tidiga avhopp och examensfrekvens.

1020 nybörjare på KPU läsåret 2016/17

Läsåret 2016/17 påbörjade 1 020 personer en KPU. Av dessa var 49 procent kvinnor och 51 procent män. Tidigare läsår har andelen kvinnor varit större än andelen män men liksom på den reguljära ämneslärarutbildningen har det ändå varit en jämn könsfördelning, det vill säga mellan 40 och 60 procent av vardera kön.

Tabell 1. Antal nybörjare på KPU läsåren 2011/12–2016/17. Redovisas per inriktning och kön. Uppgifterna är avrundade till närmaste tiotal.

	11/12	12/13	13/14	14/15	15/16	16/17
Årskurs 7-9	<5	50	90	160	260	230
Kvinnor	<5	30	60	110	150	130
Män		20	30	50	110	110
Gymnasieskolan	30	180	210	330	450	380
Kvinnor	20	100	120	160	250	180
Män	10	80	90	170	210	200
Okänd inriktning*		170	230	290	310	410
Kvinnor		100	150	170	150	200
Män		70	90	120	160	210
Total	30	400	530	780	1020	1020
Kvinnor	20	230	320	440	550	510
Män	10	170	210	340	480	520

* Okänd inriktning betyder att uppgift om inriktning (årskurs 7–9 eller gymnasieskolan) saknas bland de registrerade.

Som nämndes i inledningen var nästan var fjärde student som påbörjade studier mot en ämneslärarexamen en KPU-student och andelen har ökat med åren. Detta beror på att även om antalet nybörjare på den reguljära ämneslärarutbildningen har ökat sedan utbildningens införande så har ökningen varit större på KPU.

Ämneslärarexamen har två reglerade inriktningar: arbete i grundskolans årskurs 7–9 och arbete i gymnasieskolan. Bland nybörjarna på den reguljära ämneslärarutbildningen var 87 procent av nybörjarna läsåret 2016/17 registrerade på en utbildning med inriktning mot gymnasieskolan medan 13 procent påbörjade en utbildning med inriktning mot årskurs 7–9. Bland KPU-studenterna såg fördelningen något annorlunda ut, 37 procent läste med inriktning mot gymnasieskolan och 23 procent med inriktning mot årskurs 7–9. För de flesta av dem (40 procent) var dock inriktningen ännu inte känd. Det är viktigt att ha i åtanke när det gäller inriktningar att det är mer avgörande vilken inriktning som ingår i examen. Det blir extra tydligt här när en stor andel av KPU-studenterna är registrerade på en okänd inriktning.

Datum
2018-03-13

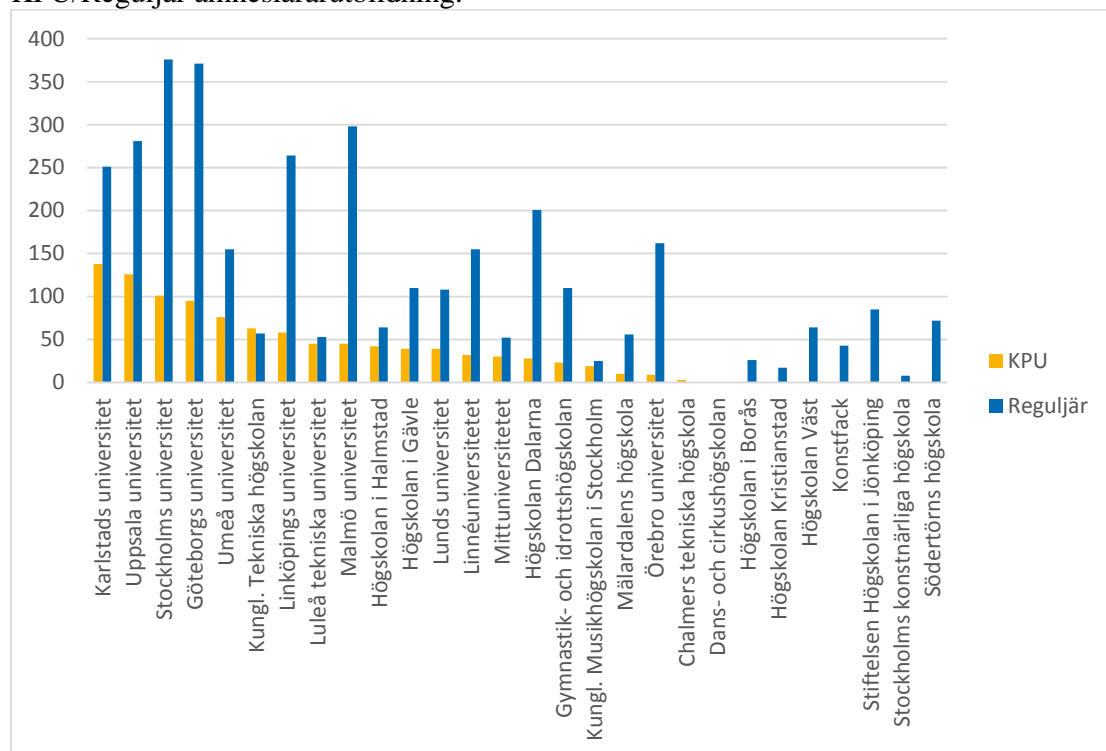
Reg.nr
111-5-18

KPU-studenterna är betydligt äldre än nybörjarna på den reguljära ämneslärutbildningen. Läsåret 2016/17 var medelåldern bland nybörjarna på KPU 38 år medan medelåldern på den reguljära ämneslärutbildningen var 24 år. Det var inga egentliga skillnader i medelålder mellan kvinnor och män vare sig på KPU eller den reguljära ämneslärutbildningen. KPU-studenterna ska ju ha avklarat sina ämnesstudier sedan tidigare och att medelåldern bland nybörjarna är så pass mycket högre tyder också på att många av dem har varit yrkesverksamma innan studierna påbörjades.

Flest KPU-nybörjare vid Karlstads universitet

Läsåret 2016/17 hade Karlstads universitet 140 nybörjare på KPU. Därmed var Karlstads universitet det lärosäte med flest KPU-nybörjare, följt av Uppsala universitet och Stockholms universitet. Karlstads universitet har studenter både inom VÄP och KPUFU. Möjligtvis kan detta vara en av anledningarna till att lärosätet, som annars har den sjätte största reguljära ämneslärutbildningen, är störst när det gäller KPU. Karlstads universitet har haft flest nybörjare på KPU sedan läsåret 2013/14.

Figur 1. Antal nybörjare per lärosäte läsåret 2016/17. Redovisas per lärosäte, uppdelat KPU/Reguljär ämneslärutbildning.

Uppsala universitet hade 130 nybörjare på KPU läsåret 2016/17 och därmed näst störst antal nybörjare. Uppsala universitet var bland de tre lärosäten med flest KPU-nybörjare även läsåret 2015/16. Läsåret 2011/12 och 2012/13 var lärosätet ett av tre lärosäten med flest nybörjare både vad gäller KPU och den reguljära ämneslärutbildningen.

Datum
2018-03-13

Reg.nr
111-5-18

Stockholms universitet hade 100 nybörjare på KPU läsåret 2016/17 och var därmed det lärosäte med tredje störst antal nybörjare på KPU. Stockholms universitet har inte tidigare tillhört denna grupp men har alla läsår sedan höstterminen 2011 varit det lärosäte med flest nybörjare på den reguljära ämneslärutbildningen.

Var tredje ämneslärarexamen läsåret 2016/17 gick till en KPU-student
Lsåret 2016/17 var det 540 personer som tog en ämneslärarexamen efter att ha gått en KPU. Det motsvarar en tredjedel av samtliga som tog en ämneslärarexamen. Av dessa 540 personer tog 71 procent en examen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan medan 30 procent tog en examen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7–9.¹

Tabell 2. Antal examinerade läsår 2012/13–2016/17. Redovisas efter om en person har studerat inom KPU, den reguljära ämneslärutbildningen eller haft en annan ingång.² Uppgifterna är avrundade till närmaste tiotal.

	12/13	13/14	14/15	15/16	16/17
KPU	<5	100	260	390	540
Åk. 7-9		10	60	110	170
Kvinnor		10	40	70	110
Män		<5	20	40	60
Gymnasieskolan	<5	90	200	280	380
Kvinnor	<5	50	130	160	220
Män		40	70	130	160
Reguljär ämneslärutbildning			20	220	790
Åk. 7-9			20	110	140
Kvinnor			10	70	90
Män			10	50	50
Gymnasieskolan		<5	10	110	650
Kvinnor			<5	60	330
Män		<5	10	50	320
Annand ingång		10	110	320	260
Åk. 7-9		<5	40	170	170
Kvinnor		<5	20	110	100
Män		<5	20	60	60
Gymnasieskolan		10	70	140	100
Kvinnor		10	40	80	60
Män		<5	30	70	40
Samtliga	<5	120	390	920	1590

Samma läsår var det 790 personer som tog en ämneslärarexamen efter att ha läst den reguljära ämneslärutbildningen. Det motsvarar hälften av alla som tog en ämneslärarexamen. I denna grupp var det 82 procent som tog en examen med inriktning mot gymnasieskolan och 18 procent som tog en examen med inriktning mot

¹ Uppgifterna om examen är nettoräknade. Det innebär att en person som har tagit en examen med inriktning både mot årskurs 7–9 och gymnasieskolan räknas en gång för varje inriktning men bara en gång på totalnivå. Detta är förklaringen till att procenten inte summerar till 100 och att inriktningarna inte alltid summerar till totalsumman.

² Se fotnot 1 ovan.

Datum
2018-03-13

Reg.nr
111-5-18

grundskolans årskurs 7–9. För denna grupp var det alltså en ännu större andel som tog en examen med inriktning mot gymnasieskolan.

Resterande 260 personer var från början registrerade på ett program som leder till en annan examen, de hade alltså en annan ingång när de påbörjade studierna. I 90 procent av fallen rör det sig om personer som har varit registrerade på program mot den tidigare lärarexamen, men som alltså har tagit ut en ämneslärarexamen i slutändan. Detta rör sig antagligen i uppskattningsvis nästan 70 procent av fallen om personer som har studerat inom Vidareutbildning av obehöriga lärare (VAL) eller Utländska lärares vidareutbildning (ULV). Övriga har troligtvis tillgodoräknat sig sina studier mot den tidigare lärarexamen för att ta ut en nyare ämneslärarexamen. I denna grupp tog istället fler en examen med inriktning mot årskurs 7–9, 170 av 260 vilket motsvarar 63 procent.

Som framgår av tabellen utgjorde KPU-studenterna en ännu större andel av de examinerade tidigare läsår. Detta har sin naturliga förklaring i att en KPU är betydligt kortare än en reguljär ämneslärarutbildning, det är egentligen först läsåren 2015/16 och 2016/17 som vi kan förvänta oss att personer har examinerats efter att ha gått den reguljära ämneslärarutbildning som startade 2011. Möjligtvis kan dock andelen KPU-studenter bland de examinerade komma att minska när fler examineras från den reguljära ämneslärarutbildningen.

Naturvetenskapliga ämnen i topp bland KPU-studenterna

Sedan de första KPU-studenterna examinerades har de naturvetenskapliga ämnena legat i topp bland undervisningsämnena i gruppen. Bland KPU-studenter som tog en ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7–9 var de vanligaste förekommande ämnena läsåret 2016/17 matematik och teknik (47 och 46 av de examinerade, motsvarande 28 procent vardera) följt av kemi (28 personer, 17 procent). Läsåret 2015/16 var fördelningen jämnare mellan dessa ämnen men till läsåret 2016/17 mer än fördubblades antalet som hade matematik eller teknik i sin examen.

Tabell 3. Antal examinerade KPU-studenter (inriktning årskurs 7–9) som har respektive ämne i sin examen. De 10 ämnena med flest examinerade över hela perioden redovisas i tabellen.

Notera att en person kan ha flera ämnen i sin examen.

	13/14	14/15	15/16	16/17
Totalt antal examinerade	10	60	110	170
Matematik	2	6	20	47
Teknik	1	5	21	46
Kemi	1	9	19	28
Engelska	3	14	19	16
Biologi	2	9	12	20
Spanska	3	7	12	10
Fysik	1	1	12	11
Historia	2	4	11	8
Religionskunskap	1	3	11	4
Franska		5	6	6
Svenska	1	5	3	8

Datum
2018-03-13

Reg.nr
111-5-18

Bland KPU-studenter som tog en ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan var det läsåret 2016/17 flest som tog en examen som innehöll ämnet biologi. Detta gällde 17 procent av de examinerade, det vill säga 66 personer. Näst vanligast var matematik och kemi (54 respektive 52 av de examinerade). Biologi och kemi har varit vanliga ämnen en tid men det var först läsåret 2016/17 som matematik blev ett mer vanligt förekommande ämne. Övriga ämnen som var vanliga i denna grupp var svenska, musik, teknik, engelska, samhällskunskap och fysik.

Tabell 4. Antal examinerade KPU-studenter (inriktning gymnasieskolan) som har respektive ämne i sin examen. De 10 ämnena med flest examinerade över hela perioden redovisas i tabellen.

Notera att en person kan ha flera ämnen i sin examen.

	12/13	13/14	14/15	15/16	16/17
Totalt antal examinerade	<5	90	200	280	380
Biologi	<5	8	28	47	66
Matematik		17	17	28	54
Kemi		5	28	32	52
Svenska		17	21	34	41
Musik		10	18	28	40
Teknik		8	12	31	36
Engelska		12	27	33	35
Samhällskunskap		6	15	18	26
Fysik		6	15	21	25
Historia		12	17	27	15

Som nämndes i inledningen har regeringen genom särskilda anslag satsat på just KPU för personer med ämneskunskaper inom naturvetenskapligt område. Att just naturvetenskapliga ämnen ligger i topp bland KPU-studenterna och också har ökat mycket under perioden är alltså antagligen åtminstone delvis en effekt av dessa satsningar.

Det är hittills förhållandevis få som har examinerats inom ramen för den reguljära ämnesläraryrkesutbildningen, vilket gör det svårt att jämföra uppgifter mellan denna och KPU. Ett referensmått kan vara att de tre vanligaste ämnena under hela perioden 2011/12–2016/17 bland dem som tog en ämneslärarexamen med inriktning mot gymnasieskolan efter att ha gått den reguljära ämnesläraryrkesutbildningen har varit historia, svenska och engelska. Bland dem som tog en ämneslärarexamen med inriktning mot årskurs 7–9 efter att ha gått den reguljära ämnesläraryrkesutbildningen var de tre vanligaste ämnena historia, religionskunskap och geografi. När det gäller den reguljära ämnesläraryrkesutbildningen tycks alltså de samhällsvetenskapliga ämnena samt svenska och engelska vara mer vanliga. Det är dock svårt att avgöra huruvida detta är något som kan förväntas hålla i sig när fler examineras.

Datum
2018-03-13

Reg.nr
111-5-18

på de tio största yrkesexamensprogrammen, Rapport 2017:17). I den analysen ingick inte KPU-studenterna.

Våren 2016 undersökte UKÄ avhopp från de olika programmen inom lärarutbildning genom att följa dem som började studier höstterminen 2012. I den analysen redovisades KPU och den reguljära ämneslärarutbildningen var för sig. Det är komplicerat att jämföra kvarvaro mellan KPU och den reguljära ämneslärarutbildningen, inte minst eftersom utbildningarna har olika längd. Ett sätt som användes i den analysen var att likställa ett avhopp efter en termin på KPU med ett avhopp efter två terminer från den reguljära ämneslärarutbildningen. Då framkom att medan 14 procent beräknades hoppa av KPU i ett tidigt skede var motsvarande siffra för den reguljära ämneslärarutbildningen 31 procent. KPU föreföll alltså ha en högre kvarvaro än den reguljära ämneslärarutbildningen.

När en liknande jämförelse görs för nybörjare höstterminen 2014 och höstterminen 2015 framkommer i det närmaste samma resultat. Bland dem som påbörjade en KPU höstterminen 2014 är det 17 procent som beräknas ha hoppat av i ett tidigt skede, det vill säga efter första terminen. Motsvarande andel bland dem som påbörjade en reguljär ämneslärarutbildning är 27 procent, det vill säga 10 procentenheter högre. Uppgifterna för höstterminen 2015 ger ungefär samma andelar, 19 procent av KPU-studenterna och 30 procent av nybörjarna på den reguljära ämneslärarutbildningen beräknas göra ett tidigt avhopp. Utifrån detta förefaller alltså kvarvaron vara högre bland KPU-studenterna än studenterna på den reguljära ämneslärarutbildningen.

Tabell 6. Andel tidiga avhopp³ bland nybörjare på KPU och reguljär ämneslärarutbildning höstterminen 2014 och höstterminen 2015.

	HT 14		HT 15	
	Antal nybörjare	Andel tidiga avhopp	Antal nybörjare	Andel tidiga avhopp
KPU	500	17%	670	19%
Reguljär ämneslärarutbildning	3 150	27%	3 240	30%

65 procent uppskattas ta examen inom fem år

Att studenter är registrerade mer än en termin på en KPU betyder dock inte att de kommer att ta ut en examen, därför är det också intressant att titta på hur många av nybörjarna på KPU som hittills har tagit ut en examen. Det är inte helt enkelt att avgöra hur lång tid efter det att studierna påbörjas som en student förväntas ta en examen. En KPU omfattar förvisso 90 hp, vilket motsvarar 3 terminers heltidsstudier, men det varierar om studierna går på heltid eller deltid. Det förekommer också att KPU ges på mer än 100 procent, vilket betyder att studierna kan avslutas på mindre än tre terminer.

Av figur 2 framgår hur stor andel av nybörjarna på KPU varje läsår som till och med vårterminen 2017 hade tagit ut en examen. Av dem som började läsåret 2016/17 hade

³ Ett tidigt avhopp från KPU innebär att studenten senast var registrerad på utbildningen den första terminen. Ett tidigt avhopp från reguljär ämneslärarutbildning innebär att studenten senast var registrerad termin 1 eller termin 2.

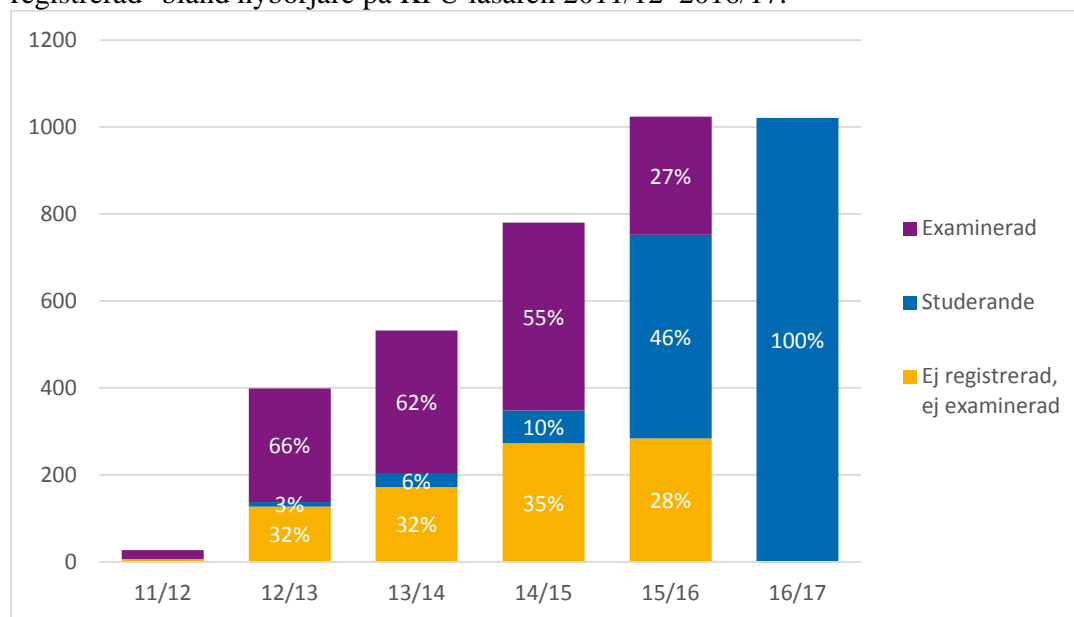
Datum
2018-03-13

Reg.nr
111-5-18

ingen tagit en examen ännu, vilket är väntat med tanke på att den förväntade studietiden är 1,5 års heltidsstudier. Bland nybörjarna 2015/16 hade 27 procent tagit ut en examen till och med vårterminen 2017. Även i denna grupp var en stor andel fortfarande i studier under läsåret 2016/17 och det kan antas att många av dessa så småningom kommer att ta ut en examen.

Andelen examinerade blir högre om vi går längre bak i tiden, bland dem som började en KPU 2013/14 hade 62 procent tagit ut en examen och bland nybörjarna läsåret 2012/13 var motsvarande andel 66 procent. Det är svårt att avgöra examensfrekvensen bland KPU-studenter baserat på en förhållandevis kort tidsserie där vi inte vet hur många som studerar mer eller mindre än 100 procent, och därmed inte heller vet när de förväntas vara klara. Utifrån dem som började studera läsåret 2012/13 och 2013/14 kan vi dock göra en uppskattning att omkring 65 procent av dem som påbörjar en KPU tar ut en ämneslärarexamen inom fem år efter att studierna påbörjades.

Figur 2. Fördelning (antal och andel) examinerad, studerande och ej examinerad, ej registrerad⁴ bland nybörjare på KPU läsåren 2011/12–2016/17.

⁴ Examinerad=tagit ämneslärarexamen/motsv., studerande=registrerad på lärarutbildning läsåret 2016/17, ej registrerad, ej examinerad=varken examinerad (hittills) eller studerande läsåret 2016/17.

Datum
2018-03-13

Reg.nr
111-5-18

Antalet antagna ökade däremot till hösten 2017, från 11 700 till 12 200, och flest antogs till ämneslärarexamen med inriktning mot gymnasieskolan. Antalet antagna ökade hösten 2017 till samtliga inriktningar inom grundlärarexamen samt till förskollärarexamen och ämneslärarexamen med inriktning mot grundskolans årskurs 7–9. Till ämneslärarexamen med inriktning mot gymnasieskolan och okänd inriktning samt yrkeslärarexamen var antalet antagna i princip oförändrat jämfört med föregående hösttermin.

Att antalet behöriga förstahandssökande har minskat samtidigt som antalet antagna har ökat medförde att söktrycket minskade för samtliga utom yrkeslärarexamen och den grupp för vilken sökt inriktning på ämneslärarexamen inte framgår. Även om söktrycket minskade till höstterminen 2017 jämfört med höstterminen 2016 var det dock i de flesta fall högre eller oförändrat jämfört med höstterminen dessförinnan. Undantaget är förskollärarexamen där söktrycket har minskat sedan höstterminen 2013.

Nyborjare läsåret 2016/17

Sedan år 2011 då förskollärarexamen, grundlärarexamen, yrkeslärarexamen och ämneslärarexamen ersatte den tidigare sammanhållna lärarexamen har antalet nyborjare på lärarutbildning ökat. Läsåret 2016/17 avtog denna ökning och det totala antalet nyborjare på lärarutbildning gick från 13 780 läsåret 15/16 till 13 680 läsåret 16/17.⁵

Antalet nyborjare på utbildningar som leder till förskollärarexamen och grundlärarexamen ökade läsåret 2016/17 till 3 790 respektive 3 870 nyborjare, en ökning på 1–2 procent vardera. Till utbildningar som leder till yrkeslärarexamen och ämneslärarexamen minskade antalet nyborjare till 590 respektive 4 490, en minskning med ungefär 11 respektive 2 procent jämfört med föregående läsår.

⁵ Även om antalet nyborjare till lärarutbildning minskade något till läsåret 16/17 är nyborjarantalet förhållandevis högt jämfört med en längre tid tillbaka. Sedan läsåret 01/02, det vill säga sedan den sammanhållna lärarexamen infördes, har antalet nyborjare på lärarutbildning bara varit högre läsåret 02/03, 03/04 samt föregående läsår 15/16.

Datum
2018-03-13

 Reg.nr
111-5-18

Tabell 7. Antal nybörjare läsåren 2011/12–2016/17. Redovisas per examen och inriktning. Uppgifterna är avrundade till närmaste tiotal.

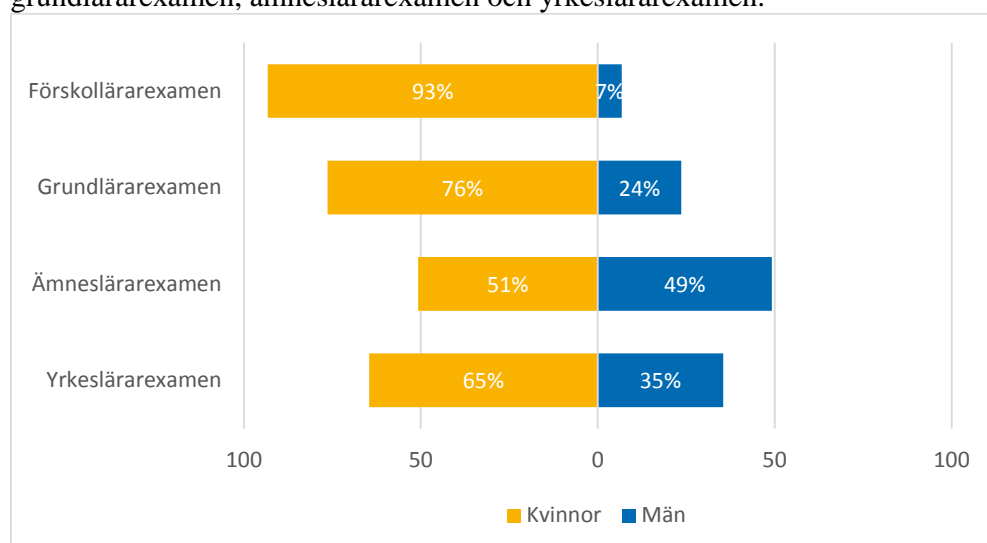
Examen	Inriktning	11/12	12/13	13/14	14/15	15/16	16/17
Förskollärary-examen		2 960	3 290	3 540	3 670	3 750	3 790
Grundlärary-examen	Fritidshem	600	690	690	760	710	820
	Förskoleklass, årskurs 1-3	1 310	1 470	1 470	1 580	1 870	1 820
	Årskurs 4-6	850	1 070	1 120	1 180	1 210	1 230
Ämneslärary-examen	Årskurs 7-9	770	740	690	770	750	680
	Gymnasieskolan	2 150	2 560	2 670	3 170	3 500	3 400
	Okänt*		170	230	290	310	410
Yrkeslärary-examen		580	640	640	610	670	590
Läraryexamen**		1 550	960	810	1 150	1 010	950
Totalsumma		10 760	11 600	11 840	13 180	13 780	13 680

* Okänd inriktning betyder att uppgift om inriktning (årskurs 7–9 eller gymnasieskolan) saknas bland de registrerade. De flesta med okänd inriktning går en KPU, men alla KPU-studenter har inte okänd inriktning.

** Många av dem som är registrerade som nybörjare på program mot läraryexamen läser Vidareutbildning av obehöriga lärare (VAL).

En majoritet av nybörjarna på utbildningar mot både förskolläraryexamen, grundläraryexamen och yrkesläraryexamen var kvinnor. Störst andel kvinnor läsåret 2016/17 fanns bland nybörjarna på program som leder till förskolläraryexamen (93 procent). På utbildningar mot ämnesläraryexamen var andelen kvinnor 51 procent och andelen män 49 procent.

Figur 4. Könsfördelning (%) bland nybörjarna på program mot förskolläraryexamen, grundläraryexamen, ämnesläraryexamen och yrkesläraryexamen.

Datum
2018-03-13

 Reg.nr
111-5-18

Examinerade läsåret 2016/17

Läsåret 2016/17 var det 7 690 som tog en förskolläraryxamen, grundläraryxamen, ämnesläraryxamen, yrkesläraryxamen eller läraryxamen. Flest tog en förskolläraryxamen (2 375). Tidigare har den äldre läraryxamen varit vanligast, även om antalet har minskat för varje år. Till läsåret 2016/17 var det vanligare med både förskolläraryxamen, grundläraryxamen och ämnesläraryxamen.

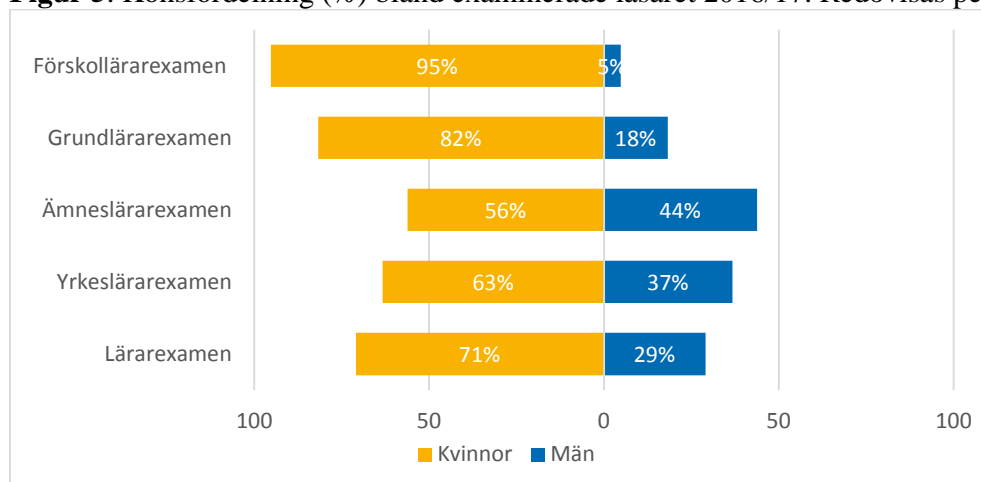
Tabell 8. Antal examinerade läsåren 2011/12–2016/17. Uppgifterna är nettoräknade och avrundade till närmaste tiotal.

		2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Förskolläraryxamen				20	1 390	2 350	2 380
Grundläraryxamen	Fritidshem			50	350	360	440
	Förskoleklass/Årskurs 1-3				100	660	800
	Årskurs 4-6				40	370	510
	Summa			50	490	1 390	1 750
Ämnesläraryxamen	Åk 7-9			20	120	390	470
	Gymnasieskolan		<5	100	280	540	1 130
	Summa		<5	120	390	920	1 590
Yrkesläraryxamen			60	210	450	470	440
Läraryxamen		6 450	8 240	8 650	5 420	2 850	1 530
Totalsumma		6 450	8 310	9 040	8 150	7 980	7 690

Det är först läsåren 2015/16 och 2016/17 som vi kan räkna med att de som påbörjade den reguljära ämnesläraryrket höstterminen 2011 har börjat ta ut en ämnesläraryxamen, förutsatt att de avslutade studierna inom 4,5–5,5 år. Detta syns också i statistiken där antalet som avlagt en ämnesläraryxamen har ökat mycket dessa läsår.

Även bland de examinerade är antalet kvinnor större än antalet män. Av samtliga examinerade läsåret 2016/17 var 77 procent kvinnor. Störst andel kvinnor var det bland dem som tog en förskolläraryxamen (95 procent) och störst andel män var det bland dem som tog en ämnesläraryxamen (44 procent).

Figur 5. Könsfördelning (%) bland examinerade läsåret 2016/17. Redovisas per examen.

Datum
2018-03-13Reg.nr
111-5-18

Sammanfattning och reflektion

Läsåret 2016/17 var det 13 680 nybörjare på lärarutbildning. Av dessa påbörjade 4 490 ett program som leder till ämneslärarexamen, varav 1 020 påbörjade en KPU. Även om en mindre del av alla nybörjare är just KPU-studenter utgör ändå denna grupp en betydande andel av nybörjarna på ämneslärarutbildningen, läsåret 2016/17 utgjorde de nästan en fjärdedel.

Samtidigt som KPU har kommit att utgöra en så pass stor andel av ämneslärarutbildningen, sett till antalet nybörjare, har UKÄ tidigare konstaterat att KPU-studenterna verkar ha högre genomströmning enligt den studie om avhopp som UKÄ gjorde 2016 (Avhopp från lärarutbildningen, Statistisk analys 2016/6). UKÄ har dock haft begränsade möjligheter att statistiskt följa KPU-studenterna, i synnerhet när det gäller uppgifter om examinerade, men med nya uppgifter är det för första gången möjligt i denna analys.

Statistiken indikerar att KPU-studenterna skiljer sig från studenter på den reguljära ämneslärarutbildningen. Framför allt är KPU-studenterna betydligt äldre, med en medelålder på 38 år jämfört med 24 år. De har också avklarat sina ämnesstudier sedan tidigare och de ämnen som de tar med sin in i utbildningen, och som alltså blir deras undervisningsämnen, verkar efter vad som kan sägas hittills skilja sig från vilka ämnen studenter på den reguljära ämneslärarutbildningen väljer. De naturvetenskapliga ämnena samt matematik och teknik är vanligast bland de examinerade KPU-studenterna medan de samhällsvetenskapliga ämnena samt svenska och engelska är vanligast bland studenter som har examinerats från den reguljära ämneslärarutbildningen.

Uppskattningsvis tar 65 procent av KPU-studenterna en ämneslärarexamen inom fem år. Det finns ännu ingen jämförbar uppgift för den reguljära ämneslärarutbildningen men andelen avhopp i ett tidigt skede⁶ kan säga något om genomströmningen på de olika utbildningarna. I jämförelse med den reguljära ämneslärarutbildningen är andelen avhopp i ett tidigt skede lägre bland KPU-studenterna. Bland nybörjare på KPU höstterminerna 2014 och 2015 är andelen som beräknas ha hoppat av efter en termin 17 respektive 19 procent. Bland nybörjare på den reguljära ämneslärarutbildningen är andelen som beräknas ha hoppat av efter en eller två terminer 27 respektive 30 procent. Det är alltså en skillnad på omkring 10 procentenheter mellan KPU och reguljär ämneslärarutbildning. Utifrån detta verkar genomströmningen vara bättre för KPU än för den reguljära ämneslärarutbildningen. KPU-studenterna har redan när de börjar utbildningen studievana i och med att de har avklarat ämnesstudierna sedan tidigare. En KPU är också kortare än en reguljär ämneslärarutbildning. Tillsammans kan detta förklara den högre kvarvaron bland KPU-studenterna.

Av resultatet framgår att en majoritet av KPU-studenterna blir ettämneslärare. Detta är en naturlig följd av att förordningen (2011:686) om kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen endast kräver ett undervisningsämne. Att majoriteten av KPU-studenterna endast blir ettämneslärare innebär rimligen att de enbart var behöriga

⁶ Ett tidigt avhopp från KPU innebär att studenten senast var registrerad på utbildningen den första terminen. Ett tidigt avhopp från reguljär ämneslärarutbildning innebär att studenten senast var registrerad termin 1 eller termin 2.

Datum
2018-03-13

Reg.nr
111-5-18

att antas till en KPU i ett undervisningsämne, i annat fall hade de antagligen tagit examen med två undervisningsämnen. Detta tyder i sin tur på att möjligheten att endast ha ett undervisningsämne i sin examen i flera fall har varit central för studenternas möjlighet att påbörja en KPU.

Sammantaget tycks alltså KPU utgöra ett viktigt komplement till den reguljära ämneslärarutbildningen. Det troliga är att den fångar upp blivande lärare som inte hade påbörjat en ämneslärarutbildning annars, eftersom KPU-studenterna både är äldre och redan har studerat. Om de samhällsvetenskapliga ämnena samt svenska och engelska är vanligast i den reguljära ämneslärarutbildningen fyller KPU en viktig funktion, eftersom att naturvetenskapliga ämnen, matematik och teknik är vanligare i denna grupp.